

ТРИ МОЛБЕ ХЕРЦЕГОВАЧКИХ ГЛАВАРА МЛЕТАЧКОЈ ВЛАДИ

Од разних врста извора у Државном архиву у Венецији за историју наших народа најрјеђе су молбе племенских старјешина и хајдучких харамбаша млетачкој влади (Collegio). Настале у вријеме рата или непосредно после њега, те молбе су нека врста личних исповијести и истицање личних заслуга молилаца за Венецију. Истовремено, оне су свједочанство о времену, људима, збивањима и надањима. Молбе су написане у једном бурном периоду историје херцеговачких племена када су надања, тежње и маштања предњачили политичким могућностима. Седамнаести вијек је епско доба историје херцеговачких племена. Два рата, која су се надовезала један на други (1645—1669, 1684—1699) и у којима су учествовале читаве генерације, оставила су дубок траг у народној традицији и распалила машту племенског човјека до усијања. У два рата између дужда и султана Херцеговина стиче изузетан значај у стратегији и политичким циљевима двије зарађене државе. Тада племенска Херцеговина постаје непресушан извор прослављених хајдука чије ће подвиге народна пјесма омитити и уздићи до општечовјечанске борбе против злочина и насиља. Из Херцеговине покуљаће читави таласи досељеника који ће се слити у Боку и ударити печат њеној етничкој структури.

Документи које овдје доносимо у преводу с италијанског језика су свједочанства учесника о својим подвизима и страдањима. Вјероватно да су оригинали били на српском језику, иако на италијанским документима нема уобичајене непомене да је превод са српског. Ипак, не треба искључити могућност да је молбе написао неки италијански писар у присуству молилаца. То су три молбе познатих херцеговачких личности: Илије Балотића, Рада Властелиновића и капетана Вука Сикимића из познате хајдучке породице. Ниједна од наведених личности није непозната историји. Највише података је сачувано о Раду Властелиновићу.¹ Објављена писма допринијеће бољем познавању једног бурног раздобља историје херцеговачких племена и њихових првих главара.

Г. Станојевић

¹ С. Мијушковић, *Никшићки кнежеви Властелиновићи у млетачким дукалима*, Историјски записи XII, (1956) 109—118.

1.

МОЛБА ИЛИЈЕ БАЛОТИЋА

Слиједећи, са највишим поштовањем, ја Илија Балотић, родом из Дробњака у Херцеговини, најоданији слуга и поданик ваше преведрости, врло стару оданост коју су увијек вјековима моји преци доказали служећи Вашу узвишеност у свакој државној потреби на оној трновитој граници, а посебно да бих обезбиједио државну пошту за Цариград и назад, и највише у прошлости рату не штедећи труд и трошак за коначење курира. Лично сам се излагао рескиру и пратио друге моје људе до врата узвишеног баила Капела. Очекујући у посљедње вријеме појаву узвишеног господина кавалијера провидура Корнара, достојан сјећања, за напад на Херцег-Нови, одмах сам упутио на његово располагање шест старјешина из мога племена као таоце, да би он био увјерен у моју непромјенљиву вјерност. Ја са другима, до пет стотина на броју са Никшићанима, по наређењу речене узвишености, узех оружје и био сам да спријечим пролаз Сулејман-паши из Албаније који је намјеравао да дође у помоћ Херцег-Новом. Послије освајања Новог био сам први за уједињење племена: Никшића, Бањана и Риђана, а затим да сретнем господина кавалијера Болицу који се упутио по наређењу његове узвишености да разори Корјенић. Идући испред њега био сам први у нападу на непријатеља и успио не само да га натјерам у бјекство него многим да главе одсијечем, заробим разну робље и запалим 72 куле и стотине кућа. Послије овога продро сам у турску земљу са истим мојим људима и разрушио сам: Кораблицу, Мираше, Билећу, Пилатовац и Рудине. Продрли смо такође у Гацко, гдје смо поразили пашину војску, опустошили разна села у овом вашем пољу (Грахову). Касније нам је наредио узвишени господин генерал да населимо Граховско поље и осигурамо пролаз каравана који долазе на рисанску скелу. Писмено сам се обавезао да ћу то извршити и чини ми се да је писмо достављено вашој узвишености. Тако сам повео разне породице из Дробњака, моје домовине, и дошао са истима да станујем у Грахову. Тако сада у овом пространом пољу, поред три чете плаћеника, има насељено око 500 људи за оружје који су у многим приликама показали храброст а посебно када су одбили херцеговачког Али-бега са губитком људства, застава, коња и робља, када су дошли да нападну и разоре оно мјесто. Када су се прошлих година приближили Аустријанци и већ били ушли у Херцеговину, тадашњи ванредни провидур Калбо ми је наредио да се са мојим људима упутим у оне крајеве и спријечим да Аустријанци не продру у земље које је освојила ваша преведрост. Спремно сам послушао наређење и успио да се исти удаље из оних крајева, а ја сам се са таквим циљем задржао два мјесеца у оне удаљене крајеве и разорили земљу изнад рије-

ке Таре. Видећи Турци да се овдје задржавамо као стража, сами су запалили и уништили куле. Због речених Аустријанаца и због окупљања Турака да харају Дробњаке, ванредни провидур Дуодо наредио ми је да се са четама упутим оним људима, чији се број смањио последице добровољног предавања и погибије двије стотине храбрих војника за славу ваше преведрости. Толико није погинуло међу свим херцеговачким племенима. У осталим успјелим акцијама господина Дуода, добро познате вашој узвишености, увијек сам лично био у чети показујући му потпуну послушност, посебно на Требињу, Љубомиру и Цетињу. За такве очигледне доказе моје непромијењене покорности и за господара неуморан, увијек сам спреман да живот жртвујем за државну величину. Напуштањем домовине изгубио сам удобност и имовину и пошто немам средстава да се одржим, обраћам се великодушном милосрђу ваше преведрости за помоћ која изгледа правична вашој великој племенитости. Такође подносим узвишеном прагу ваше преведрости потврде о малом имању које ми је додијелио узвишени господин Корнар, негдашњи генерални провидур Далмације и Албаније. Прва је са датумом од 11. новембра 1667. издата у Перасту и друга од 18. маја 1688. издата у Херцег-Новом. Такође имам једну господина Александра Молина генералног провидура од 20. септембра 1689. из Херцег-Новог. Молим са свом понизношћу да ми папири буду потврђени поштованим дукалом ваше преведрости, да би се спријечиле све узурпације сусједа и да могу безбједно са својим синовима уживати државну милост и да се жртвујем како ми је са задовољством више пута успјело за вашу корист, мога обожаваног принципа.²

18. августа 1691.

2.

МОЛБА КНЕЗА РАДА ВЛАСТЕЛИНОВИЋА

Преведри принципе,

Иако ме државна милост није охрабрила да ја кнез Раде Властелиновић могу доћи на узвишени праг Ваше преведрости, ипак толико пута жртвовање и рескирање живота за славу Ваше узвишености прибавило ми је повјерење да се могу обратити мом добротвору принципу да измолим продужење оне користи коју је са толико великодушности удостојио се узвишени Сенат да одлучи дукалом од 20. маја 1690. упућеним генералном провидуру Далмације, да се додијели како мени тако Митру и Јови мојој браћи куће и имање Турака бега Алагића, бега Селимовића и

² Archivio di Stato di Venezia, Collegio BJ, Supliche di fuori f. 445.

њихових синова и Мустај-бега Ћеранагића а сва се налазе у селима Корјенићу, Бањанима и Никшићу и нијесу обрађена. Како тамо нема ниједног поданика који би их обрадио тако да се не постиче величина принципа са никаквим годишњим данком.

Моја многобројна породица са браћом која би стално била награђена могла би сачувати за Вашу преведрост толике поданике и себи издржавање на земљама које сада никоме не користе и са којима државна величина може показати акт властите дарезљивости. Године 1659. покојни кнез Томаш мој стриц храбро је жртвовао свој живот да би сузбио турску охолост. Прије тога, године 1654. под разборитим вођством узвишенога изванреднога провидура Ђиролама Лоредана, дао је доказ своје храбрости и вјерности приликом непријатељског напада на Пераст. Такође за оно што се покојни кнез Стефан, наш отац, поклао са Турцима у вријеме њиховог напада на Котор. Не тако давно ја сам командовао против Турака, у вријеме узвишенога ванреднога провидура Антонија Зена, сада достојни генерални провидур Мореје, заједно са мојим братом Милошем, пао сам у ропство због службе вашој узвишености. Бог ми је помогао да заробим толико злог Џин Алију херцеговачког пашу и тиме потврдим моју вјеру према моме изабраноме и природном принципу којег су још моји стари изабрали, а нијесам остао осрамоћен од паше, нити се бојећи гњева свега нашег племена које је у пламен жртвовало наше куле, што ме принудило на опрезност да се слободно нијесам кретао у нашој земљи. Тако због такве неприлике принуђени смо да тражимо уточиште у Рисан и да молим Вашу преведрост са свом журбом да ми додијели срушене и непокривене куће у селу народски зване Мораке а припадале су горереченом Турчину бегу Алагвићу у мјесту Габели код магацина речених Златко Ћеловић као и у реченом мјесту Мораке хаџи Мустафе Остовића које се налази иза Горице са оном државном земљом са којом граничи. Зато поправите оне срушене зидине за нашу сиромаштину да можемо наставити са скромном нашом службом за већу славу Ваше узвишености. Молим и нека ми то буде дозвољено да такође измолим док сам ја и моји потомци у служби да терминацију коју је, по наређењу Ваше преведрости, издао узвишени господин Алесандро Молин генерални провидур Далмације, датирана у Сплиту 10. јуна 1690. као и потврда узвишеног Сената и дукалима истом узвишеном генералу од 21. истог мјесеца јуна, да се изда на пергаменту и буде потврђена часним печатом Ваше узвишености да служи убудуће вријеме као потврда трајне државне великодушности.³

18. августа 1691.

³ Исто.

3.

МОЛБА ВУКА СИКИМИЋА

Преведри принципе,

Харамбаша Јово Сикимић из Мириловића из Турске био је отац мени отпуштеном капетану Вуку Сикимићу слуга и врло вјерни поданик Ваше узвишености. Око 1660. године ослободио се варварског јарма и добровољно са два брата и цијелом породицом приступио је одано вашој власти, напуштајући домовину, кућу, имање и све остало. Постао је хајдучки харамбаша и у опасним бојевима у ономе рату дао је истинске доказе вјерности и храбрости, не жалећи зној и проливену крв и у млетачкој служби задобио је више рана. Такође и његова браћа моји стричеви надмећући се у њиховим достојним подухватима тако да су пали у оним ратним временима жртвујући се за млетачку славу. Мој отац у ономе рату и у вријеме мира и у посљедњем рату увијек је давао доказе вјерности, сталне оданости и велике храбрости за Вашу узвишеност. Мој брат Симон са не мање ревности и ватреног жара служио је вама. Пошто је направио многе достојне подвиге у посљедњег рату напокон је остао жртвован за славу млетачког оружја са оне стране Таре.

Ја речени Вуко Сикимић поносан на очеве, стричеве и братовљеве заслуге који су се жртвовали да би доказали своју вјеру, да би заслужили државну милост, гајио сам у своме срцу највеће жеље, излажући се без страха у свакој неприлици и опасности за живот. Нећу да говорим о очевим, стричевим, братовим и мојим дјелима, јер један читав свежањ потврда узвишених генерала и других млетачких представника говори о њиховим подвизима и пуној вјери.

У вријеме нашег добровољног доласка мој отац је својим новцем подигао једну лијепу и пространу кућу за наше становање и обрађивао је разну земљу од које смо се издржавали. Према мировном уговору, повинуо се млетачким наређењима, морао је да напусти кућу и земљу и настанио се у Пули у Истри. Послије неког времена због нездраве климе морали смо напустити ону земљу. Када је поново покренут нови рат прешли смо у Далмацију да тражимо ново станиште и нову помоћ у државној служби Ваше узвишености. Послије пада Херцег-Новога под ваше славно освојење овдје се настанисмо и генерални провидур Корнар мојој браћи Томашу, Симону и мени Вуку дао је кућу и имања у равници Суторине под Херег-Новим, која су припадала Турчину Ресулу Будавилићу као што се види из потврде његове екселенције од 4. априла 1688. Послије повлачења граница имања су остала у турској власти, а мени Вуку додијељено је око осам каната земље у селу Главице. Терминацијом узвишеног господина кавалијера Данијела Долфина Четвртог генералног провидура у оно вријеме

додијељен ми је у посјед један млин за уље у селу Татарбаце који је био дат Вуку Дурановићу али га је он одбио. Млин ми је дат са обавезним плаћањем пореза који је био разрезан реченом Дурановићу. Послије неколико година остао сам без посједа. Затим сам се обратио једном меморијом овом узвишеном престолу и Ваџа узвишеност наредила је ондашњем генералном провидуру Далмације да ми додијели дио земље који је довољан за издржавање моје породице као што се види из дукала од 23. јула 1704. године. Тада сам се дао на окупљање једне чете у Далмацији под командом мојег сина Симона. И кад сам окупио чету требало је са четом да дођем у Италију, али сам све ствари оставио несвршене. Због тога нијесам инсистирао на извршавању речених дукала и претрпио сам велику штету због скупљања чете, због дезертирања из чете и других неприлика тако да се сада налазим у жалосном стању сиромаштва, без добара и имања, принуђен да издржавам синове и многобројну породицу која чами. И ако се не поуздам у узвишену милост Ваше преведрости која великодушном милошћу награђује оне који добро и вјерно служе, пашћу у очајање и тражићу бољу судбину са сузама. Ја речени капетан Вуко Сикимић падајући на краљевски праг ваше преведрости, понизно молим да се понови наређење садашњем узвишеном господину генералном провидуру да ми додијели довољно земље за издржавање моје породице, са обавезом да ћу увијек плаћати уобичајену годишњу десетину државној благајни и то на територији Херцег-Новог или Неретве или на другом мјесту да бих могао васкрснути из немаштине и биједи. То би била правична награда једној породици која је све оставила у турске руке да би постала добровољни поданик Ваше преведрине и да би је заслужила пролила је зној и крв и дала је животе у служби Ваше узвишености.⁴

14. децембра 1706.

⁴ Исто, f. 459.